

KLASSIK VA ETNO USLUBDAGI LIBOSLARDA MILLIY BODOM GULLI NAQSHLARNING ZAMONAVIY TALQINI

Isroilova Maftuna Isomiddin qizi

AICP instituti, Libos dizayni yoʻnalishi talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada klassik va etno uslubdagi liboslarda oʻzbek milliy bodom gulli naqshlarning zamonaviy modadagi talqini tahlil qilinadi. Tadqiqotda klassik modaning soddalik va nafislik tamoyillari bilan milliy naqshlarning badiiy-estetik ahamiyati oʻrganilgan. Bodom gulli naqshlarning tarixiy ildizlari, ularning ramziy maʼnosi va zamonaviy libos dizaynidagi qoʻllanilish shakllari asosida milliylik va global moda uygʻunligining istiqbollari yoritilgan.

Kalit soʻzlar: klassik uslub, etno moda, bodom gulli naqsh, milliy libos, dizayn, estetika, zamonaviy moda.

ABSTRACT

This article analyzes the interpretation of Uzbek national almond flower patterns in classical and ethno-style clothing in modern fashion. The study explores the artistic and aesthetic significance of national patterns in accordance with the principles of simplicity and elegance of classical fashion. The historical roots of almond flower patterns, their symbolic meaning and forms of application in modern clothing design shed light on the prospects for the harmony of nationality and global fashion.

Keywords: classical style, ethno fashion, almond flower pattern, national clothing, design, aesthetics, modern fashion.

KIRISH

Moda jamiyatning madaniy darajasi va estetik qarashlarini ifoda etuvchi sanʼat turi sifatida inson hayotining ajralmas qismiga aylangan. Globallashuv jarayonida milliylikni saqlagan holda zamonaviy uslubda kiyinish masalasi dolzarb boʻlib bormoqda. Oʻzbekiston dizaynerlari klassik va etno uslublarni uygʻunlashtirish orqali xalqaro moda maydonida milliy obrazni ilgari surmoqdalar. Ushbu maqolaning maqsadi — klassik va etno uslublarning uygʻunlashuvida bodom gulli milliy naqshlarning oʻrni va zamonaviy talqinini tahlil qilishdir. Naqsh sanʼati insoniyat madaniyatining eng qadimiy va eng boy tarmoqlaridan biridir. Har bir xalq oʻzining milliy naqshlari orqali oʻz dunyoqarashi, urf-odatlarini, estetik didi va ruhiyatini ifoda etadi. Oʻzbek xalqining naqsh sanʼati ham ana shunday bebaho meroslardan biridir. U

ko'p asrlar davomida shakllanib, bugungi kunda zamonaviy moda va dizayn sohasida ham o'z o'rnini topgan.

Nazariy asoslar va adabiyotlar tahlili:

Klassik uslub G'arb modasining tarixiy yo'nalishlaridan biri bo'lib, soddalik, shakl muvozanati va nafislikni o'zida mujassam etadi (V. Zhukova, 2018). Etno uslub esa milliy qadriyatlar, rang va naqsh uyg'unligiga asoslanadi. Tadqiqotchi N. Ismoilova (2020) o'z ishida o'zbek atlas va adras matolarining zamonaviy modadagi o'rnini tahlil qilib, milliy naqshlarning global tendensiyalarga moslashuvchanligini ta'kidlagan. Bodom gulli naqshlar o'zbek xalqining ruhiy dunyosi, ayollik, mehr va farovonlik timsoli sifatida qadimdan e'zozlangan. Bodom gulli naqsh mavzusida, och yashil rangdagi liboslar

Naqsh san'ati insoniyat madaniyatining eng qadimiy va eng boy tarmoqlaridan biridir. Har bir xalq o'zining milliy naqshlari orqali o'z dunyoqarashi, urf-odatlarini, estetik didi va ruhiyatini ifoda etadi. O'zbek xalqining naqsh san'ati ham ana shunday bebaho meroslardan biridir. U ko'p asrlar davomida shakllanib, bugungi kunda zamonaviy moda va dizayn sohasida ham o'z o'rnini topgan.

Bodom gulli naqsh o'zbek bezak san'atining eng nozik va nafis turlaridan biri hisoblanadi. U tabiatdan ilhomlanib yaratilgan, hayotiylik va go'zallik ramzi sifatida qadrlanadi. Bodom guli bahorning ilk belgisi bo'lib, yangilanish, poklik va hayotning boshlanishini ifodalaydi. Shu bois, liboslarda bodom gulli naqsh ishlatilganda, u inson ruhiyatiga iliqlik, orom va tabiiy uyg'unlik bag'ishlaydi.

Milliy naqshlar orasida bodom guli o'zining soddaligi, lekin shu bilan birga, ichki ma'noga boyligi bilan ajralib turadi. Bu naqshning har bir elementi tabiatdagi mukammallikni, uyg'unlikni va barqarorlikni ifoda etadi. Shu sababdan ham, u nafaqat xalq amaliy san'atida, balki zamonaviy modada ham o'z o'rniga ega bo'lgan.

Bodom gulli naqshning tarixi va kelib chiqishi

Bodom gulli naqshning tarixi o'zbek xalq amaliy bezak san'atining eng qadimiy qatlamlariga borib taqaladi. U dastlab sopol idishlar, yog'och o'ymakorligi, gilam naqshlari, devoriy bezaklar hamda xalq amaliy san'atining boshqa ko'rinishlarida uchraydi. Keyinchalik, bu naqsh turli matolarda, xususan atlas, adras, beqasam kabi to'qimachilik mahsulotlarida keng qo'llanila boshlagan.

Bodom guli naqshlari ko'pincha tabiatdagi haqiqiy bodom gullarining stilizatsiya qilingan, ya'ni badiiy talqinda soddalashtirilgan shakllaridir. Ularning markazida odatda bir nechta yaproq yoki gulbarg shakllari joylashadi. Bu naqshlar nafaqat bezak sifatida, balki ma'naviy ma'no yuklagan ramz sifatida ham ishlatilgan.

Bodom guli qadimdan “hayot belgisi” sifatida e’zozlangan. Bahor kelishi bilan bodom daraxti gullaydi va bu tabiatdagi uygʻonish, yangi hayotning boshlanishini anglatadi. Shu bois, bodom guli naqshi libosda qoʻllanganda, u ayollik, noziklik va yangilanishni ifoda etuvchi ramz sifatida qabul qilinadi.

Bodom gulli naqshning estetik va kompozitsion xususiyatlari

Bodom gulli naqsh oʻzining simmetrik shakllari, takrorlanuvchi elementlari va nafis chizgilari bilan ajralib turadi. Naqshning asosiy elementi markazdagi gul boʻlib, uning atrofida barglar, chiziqlar, halqalar yoki egri shakllar joylashadi. Bu naqshning asosiy maqsadi — koʻzni tinchlantirish, muvozanat hissini yaratish va libosga badiiy uygʻunlik bagʻishlashdir.

Naqsh kompozitsiyasini tuzishda, dizaynerlar markaziy oʻq, muvozanat, ritm va takror tamoyillariga amal qiladilar. Masalan, etak yoki yeng qismida bodom gullari ketma-ket joylashtirilsa, libos harakatda oʻziga xos dinamiklik kasb etadi. Shu bilan birga, naqshni libosning maʼlum joyiga joylashtirish orqali uning shaklini vizual tarzda oʻzgartirish ham mumkin.

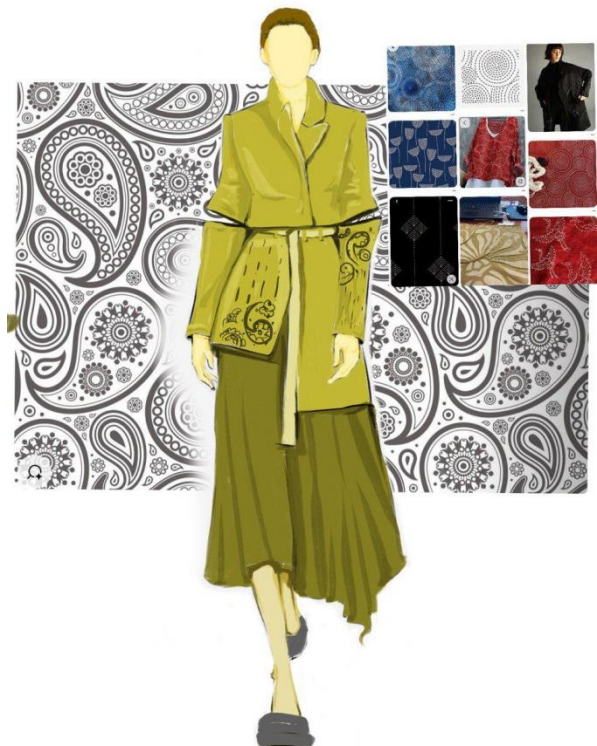
Bodom gulli naqshning yana bir oʻziga xos tomoni — uning koʻp maʼnoliligi. U faqat bezak emas, balki falsafiy mazmunni ham oʻzida mujassam etadi. U tabiat va inson oʻrtasidagi uygʻunlik, hayotiylik va goʻzallikni ifoda etadi

Och yashil rangning psixologik va estetik taʼsiri

Rang — libos dizaynida eng muhim unsurlardan biridir. Ayniqsa, bodom gulli naqsh kabi nafis bezaklarda toʻgʻri tanlangan rang butun asarning hissiy ohangini belgilaydi. Och yashil rang — tabiat, yangilanish va xotirjamlik ramzidir. U inson ruhiyatiga ijobiy taʼsir koʻrsatadi, stressni kamaytiradi va tinchlik hissini uygʻotadi.

Oʻzbek madaniyatida yashil rang doimo hayot, oʻsish, moʻl-koʻllik va baxt bilan bogʻliq. Ayniqsa, och yashil tuslar bahor va yoshlikni eslatadi. Shu sababdan, bodom gulli naqsh uchun bu rang eng mos tanlov hisoblanadi.

Dizayn nuqtai nazaridan, och yashil fon ustida oq, pushti, oltin yoki bej rangli bodom gullari nihoyatda nafis koʻrinadi. Bu rang uygʻunligi inson koʻzini charchatmaydi, aksincha, orom va quvonch hissini beradi.

Metodologiya: Tadqiqot sifatli yondashuv asosida olib borildi. Asosiy metodlar – vizual tahlil, kontekstual tahlil va dizayn namunalarini o‘rganishdan iborat. Manba sifatida O‘zbekiston modasi bo‘yicha kolleksiyalar, dizaynerlik ko‘rgazmalari va xalqaro moda jurnallaridagi ma’lumotlardan foydalanildi.

Zamonaviy o‘zbek modasida bodom gulli naqsh asosida turli libos turlari yaratilmoqda. Ular orasida quyidagilarni ajratish mumkin:

- Milliy uslubdagi kundalik liboslar. Bunda bodom gulli naqsh yeng, yoqa yoki etak qismlarida mayin kashta bilan bezatiladi.
- Bayramona va to‘y liboslari. Atlas yoki shoyi matoda oltin ip bilan tikilgan bodom gullari libosga hashamat bag‘ishlaydi.
- Zamonaviy ofis liboslari. Minimalistik uslubda ishlangan och yashil liboslarda bodom guli faqat biror kichik detal sifatida — brosh, kamar yoki yeng chetida ishlatiladi.
- Sahna liboslari. Bu turdagi liboslarda bodom guli naqshi yirik shakllarda, yorqin kontrast ranglarda qo‘llanilib, sahnaviy ifodani kuchaytiradi.

Bodom gulli naqshni libosda ishlatishda dizaynerlar bir nechta usullardan foydalanadilar:

1. Kashtachilik — an‘anaviy usul bo‘lib, ip bilan qo‘lda yoki mashina yordamida tikiladi.
2. Applikatsiya — turli mato parchalari orqali gul shakli libosga qo‘shiladi.
3. Matoga chop etish (print) — zamonaviy usul bo‘lib, naqsh elektron dizayn orqali to‘g‘ridan-to‘g‘ri matoga bosiladi.
4. Lazer o‘ymakorligi — hozirgi texnologiyada keng qo‘llaniladigan usul bo‘lib, libosga nozik teshiklar orqali naqsh hosil qilinadi.

Bularning barchasi bodom gulli naqshning estetik qiymatini oshiradi va libosga o‘ziga xoslik beradi.

Milliy naqsh va zamonaviy moda uyg‘unligi

Bugungi global moda jarayonlarida milliy naqshlardan foydalanish tendensiyasi ortib bormoqda. Bu — milliy merosni asrab-avaylash bilan birga, uni yangi talqinda namoyish etish imkonini beradi. O‘zbek dizaynerlari ham bodom gulli naqsh orqali xalqning badiiy merosini zamonaviy moda bilan uyg‘unlashtirish yo‘lida katta ishlar qilmoqdalar.

Misol uchun, och yashil rangdagi ipak matoda oq va oltin kashtali bodom gullari bilan bezatilgan liboslar nafaqat O‘zbekistonda, balki xalqaro moda ko‘rgazmalarida ham katta e’tibor qozonmoqda. Bu liboslar milliylikni yo‘qotmagan holda, jahon modasiga mos uslubda ishlab chiqilgan.

Tadqiqot natijalari: Tahlil jarayonida klassik uslubdagi liboslarda bodom gulli naqshlarning turli talqinlarda qo'llanilayotgani aniqlandi. Masalan, atlas va shoyi matolarda klassik bichimdagi liboslarga milliy naqshlar kiritilmoqda, yoqa va yeng qismlarida bodom shaklli bezaklar dizaynga o'ziga xos badiiy ruh bag'ishlamoqda. Bu jarayon o'zbek modasida milliylikni asrab, zamonaviy dizayn trendlari bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Xulosa qilib aytganda, bodom gulli naqsh o'zbek xalqining milliy madaniyati va san'atining eng go'zal ramzlaridan biridir. U faqat bezak emas, balki xalqning ruhiyatini, estetik qarashlarini, tabiat bilan bo'lgan uyg'unligini ifodalaydi.

Och yashil rang esa bu naqshning tabiiy ma'nosini yanada boyitadi, libosga hayotiylik, yangilanish va orom hissini olib kiradi. Shu boisdan, bodom gulli naqsh mavzusida yaratilgan och yashil liboslar nafaqat estetik jihatdan go'zal, balki ma'naviy jihatdan ham chuqur mazmunga ega.

Zamonaviy modada milliy naqshlardan, xususan bodom gulli bezaklardan foydalanish nafaqat estetik go'zallik yaratadi, balki milliy qadriyatlarni asrash, yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalash va xalqimizning badiiy merosini dunyoga tanitish vazifasini ham bajaradi.

Bodom gulli naqsh mavzusida yaratilgan och yashil liboslar — o'zbek modasining eng nafis, eng ma'noli va eng milliy talqinlaridan biridir.

Muhokama: Klassik va etno uslublarning uyg'unligi milliy o'zlikni saqlash bilan birga, yangi ijodiy g'oyalar paydo bo'lishiga zamin yaratmoqda. Bodom gulli naqshlar dizaynda nafislik, ayollik va uyg'unlik ramzi sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy texnologiyalar, jumladan raqamli naqshlash va 3D dizayn orqali ushbu bezaklar yanada mukammal talqin etilmoqda.

XULOSA:

Klassik va etno uslublarni uyg'unlashtirish, ayniqsa bodom gulli naqshlar orqali, O'zbekiston moda sanoati uchun istiqbolli yo'nalishdir. Bu yondashuv milliy qadriyatlarni asrash, estetik didni yuksaltirish va xalqaro moda sahnasida milliy dizaynni namoyish etish imkonini beradi. Bodom gulli naqsh o'zbek milliy bezak san'atining nafis va chuqur ma'noli turlaridan biri bo'lib, u xalqning tabiat bilan uyg'un yashash falsafasini, badiiy tafakkurini hamda ruhiy go'zalligini ifodalaydi. Ushbu naqshda inson va

tabiat o'rtasidagi uzviy bog'liqlik, yangilanish, hayotiylik va mehr-oqibat tuyg'ulari mujassam.

Libos dizaynida bodom gulli naqshdan foydalanish — nafaqat estetik go'zallikka erishish, balki milliy qadriyatlar va urf-odatlarni zamonaviy moda orqali ifoda etishning samarali usulidir. Ayniqsa, och yashil rang bilan uyg'unlashtirilgan bodom gulli naqshlar inson ruhiyatiga osoyishtalik, tabiiylik va uyg'unlik hissini bag'ishlaydi. Ushbu rang libosga nafosat, nafislik va ruhiy yangilanish kayfiyatini olib kiradi.

Bugungi modada milliy bezaklardan foydalanish milliy o'zlikni saqlab qolish bilan birga, o'zbek dizaynerlarining ijodiy salohiyatini ham namoyon etmoqda. Bodom gulli naqsh asosida yaratilgan liboslar milliy ruhni asrab, uni zamonaviy moda tili orqali ifoda etadi. Natijada, bunday liboslar nafaqat estetik jihatdan jozibador, balki ma'naviy mazmuni bilan ham boy bo'ladi.

Bodom gulli naqshni zamonaviy libos dizayniga tatbiq etish jarayoni nafaqat an'anani davom ettiradi, balki yangi badiiy talqinlarga yo'l ochadi. Har bir yangi kompozitsiyada milliy merosning zamonaviy shaklda ifodalanishi o'zbek modasining rivoji va jahon maydoniga chiqishida muhim qadam bo'lib xizmat qiladi.

Shunday qilib, bodom gulli naqsh mavzusida, och yashil rang asosida yaratilgan liboslar o'zbek xalqining estetik didi, ma'naviy qadriyati va ijodiy tafakkurining yorqin ifodasi hisoblanadi. Ular o'zida milliylik, zamonaviylik va badiiy uyg'unlikni birlashtirgan holda, nafaqat moda, balki madaniyatning ham muhim qismiga aylanmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Жукова, В. В. (2018). Классический стиль в моде: эволюция и современность. Москва: LegPromIzdat.
2. Ismoilova, N. (2020). O'zbek milliy matolari va ularning zamonaviy modadagi o'rni. Tashkent Fashion Journal, №2, 45–52.
3. Karimova, N. (2021). O'zbek milliy naqshlari va ularning zamonaviy talqini. San'at nashriyoti.
4. Rasulova, D. (2022). Bodom gulli naqshlarning badiiy talqini. O'zbekiston Badiiy Akademiyasi to'plami.
5. Shavkatova, D. (2021). Etno-moda tendensiyalari va milliy identifikatsiya. O'zbekiston Dizayn Instituti nashrlari.